

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันกำแพง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN SMALL-SIZED SCHOOLS UNDER THE EDUCATIONAL QUALITY
DEVELOPMENT NETWORK OF SANKAMPHAENG DISTRICT,
CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹พัชรี้ ลวดคำ, ²สิทธิชัย มุลเขียน และ ³ภูวนาท มุลเขียน

¹Patcharee Loudkam, ²Sittichai Mulkhien, and ³Phuwanat Munkhian

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย

North-Chiang Mai University, Thailand

¹milkpatcharee1@hotmail.com, ²Sitthichai@northcm.ac.th

Received: February 2, 2026; **Revised:** February 10, 2026; **Accepted:** February 27, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 66 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

²อาจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³อาจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและเป็นกลไกถ่วงดุล ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This mixed-methods research aimed to study and find ways to develop the academic leadership of school administrators in small schools within the San Kamphaeng District Educational Quality Development Network, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. The research population consisted of 66 school administrators and teachers from the 2025 academic year, along with 5 purposively selected experts for interviews. The research instruments were questionnaires and interviews. Data were analyzed using means, standard deviations, and content analysis, with a reliability coefficient of 0.96. The results showed that the overall academic leadership of school administrators was at a high level. When considered by individual aspects, all aspects were found to be at a high level, ranked from highest to lowest mean: curriculum development and teaching management; supervision, monitoring, and evaluation of teaching and learning; creating a learning environment; teacher and educational personnel development; and the school's vision, mission, and goals. Guidelines for developing academic leadership included: establishing a clear vision, mission, and goals consistent with the school's context; developing a curriculum and teaching methods appropriate to the learners; continuous teacher and educational personnel development; developing a systematic and collaborative internal supervision system; and allocating resources and creating a learning-friendly environment. To sustainably improve the quality of education.

Keywords: Academic Leadership, School Administrator, Small-Sized Schools.

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมิได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเท่านั้น หากยังเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณลักษณะและศักยภาพในการดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างมีคุณค่า โดยเฉพาะในบริบทปัจจุบันที่สังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และคุณธรรมจึงเป็นภารกิจสำคัญของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล โดยเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งวางกรอบและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่มุ่งสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาระบบบริหารจัดการและกำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจด้านการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีความคล่องตัว สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 151–157) นอกจากนี้ มาตรฐานการศึกษาชาติได้ให้ความสำคัญกับการบริหาร โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 4)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่ช่วยขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาชาติและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำที่กำหนดทิศทางวางแผน และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (รัชนิกร กุณิสี, 2561 : 35) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และคุณธรรม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้คุณลักษณะ พฤติกรรม และกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทาง พัฒนา และกำกับการดำเนินงานทางวิชาการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถพัฒนาหลักสูตร สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ (ปวีณา บุทธิจักร, 2564 : 27; มณีรัตน์ สุดเต้, 2563 : 17) งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพการสอนของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Hallinger, 2003 : ออนไลน์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีบทบาทในการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งยังคงประสบปัญหาด้านการขาดแคลนครู งบประมาณ และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1, 2567 : 28)

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันกำแพง เป็นกลไกสำคัญในการสร้าง ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงาน พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายยังประสบปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การ พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตาม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้คะแนนการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานต่ำ กว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศและเขตพื้นที่ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สถาบันทดสอบทาง การศึกษาแห่งชาติ, 2566 : 27)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 รวมทั้งแนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่ม เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 66 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 58 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีจำนวนไม่มาก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งคัดเลือกโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการเสนอแนวทางการพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้สำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยกำหนดประเด็นคำถามจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน จำนวน 5 ประเด็น ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำทางวิชาการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวมและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ทั้งนี้ การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 121) ดังนี้

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้ สรุปสาระสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	SD.	
1	ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา	4.28	0.61	มาก
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	4.49	0.56	มาก
3	ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.31	0.63	มาก
4	ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน	4.45	0.59	มาก
5	ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.36	0.54	มาก
โดยรวม		4.38	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.49$) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.45$) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.28$)

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ และมีผลงานที่เกิดจากการมีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา วิทย์ฐานะ ขำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 3 คน และครูวิทย

ฐานะ ข้าราชการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 2 คน ประเด็นการสัมภาษณ์ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้านมากำหนดเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรสนับสนุนการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควบคู่กับการบูรณาการเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพและการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสะท้อนผลการนิเทศ ใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและการสังเกตชั้นเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ควบคู่กับการจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และติดตามผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส และคุ้มค่า โดยจัดสรรสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้หลากหลาย และเชื่อมโยงกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้ครูใช้นวัตกรรมและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่

2.4 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและเสริมขวัญกำลังใจแก่ครู โดยการมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัด ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนานวัตกรรม ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นอกจากนี้ ควรมีระบบการประเมินผลและการสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

2.5 ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่มีความชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างรอบด้าน ควบคู่กับการ

วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของสถานศึกษา ทั้งนี้ควรดำเนินการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา พร้อมทั้งสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 อภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง วิทยุทัศน์ของโรงเรียน และบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมควร ชุมชอบ (2560 : 58) และ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565 : 72-74) ซึ่งพบว่าการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีระบบ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์แก่ครูอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับสุริยา วงษ์ตา (2563 : 21) และพุดินันท์ แสงสิริวัฒน์ (2564 : 84-86) ที่พบว่าการนิเทศอย่างต่อเนื่องช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจเชิงบวก

ผลการวิจัยสอดคล้องกับเศรษฐพงศ์ นันทวิงศ์ (2563 : 56) และอภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2565 : 99–101) ที่ชี้ว่าการสร้างบรรยากาศทางวิชาการมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน

1.4 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การทำวิจัยในชั้นเรียน และการสร้างนวัตกรรมการสอน ผลการวิจัยสอดคล้องกับไชยา ภาวะบุตร (2560 : 221) และปรีชญา รูปต่ำ (2565 : 51–53) ที่ระบุว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ

1.5 ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีการกำหนดและสื่อสารวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม ส่งผลให้บุคลากรมีความเข้าใจและทิศทางการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561 : 11) และปวีณา บุทธิจักร (2564 : 15) ที่ระบุว่า การกำหนดและติดตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสนักำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามผลการจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจร่วมและความเป็นเจ้าของในการพัฒนา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศภัค ตรคง (2568 : 71–73) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียนช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับอภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2565 : 99–101) ที่ระบุว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยให้สามารถขับเคลื่อนพันธกิจสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับสัจจะพร วิริยะจรรยา (2559 : 96–97) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมทำให้วิสัยทัศน์สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับพัชรนันท์ ลอยเมืองกลาง (2564 : 74–76) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2565 : 99–101) ที่ระบุว่า การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการประเมินปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียน อีกทั้งสอดคล้องกับวรวิมล ไชยวงศ์ศต (2567 : 62–64) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงบริบทชุมชนและการปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพและความถนัดของครู ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยในชั้นเรียน และการสร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่อง เชิดชูเกียรติและสนับสนุนความก้าวหน้าในสายงาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับปวีณา บุทธิจักร (2564 : 228–231) ที่พบว่าการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูและการจัดสวัสดิการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และสอดคล้องกับพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561 : 81–83) ที่ระบุว่าการสร้างแรงจูงใจและการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสอดคล้องกับปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560 : 126–128) ที่ชี้ว่าการเสริมขวัญกำลังใจและความมั่นคงในวิชาชีพช่วยสร้างความผูกพันต่อวิชาชีพครู

2.4 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบนิเทศภายในให้มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และนำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับวนิดา เชื้อคมตา (2566 : 142–144) ที่พบว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของครู และสอดคล้องกับพุดินันท์ แสงสิริวัฒน์ (2564 : 84–86) ที่ระบุว่า การใช้ข้อมูลผลการประเมินหลายรูปแบบช่วยพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีให้เพียงพอและเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้กับชุมชนและภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ สัจจะพร วิริยะจรรยา (2559 : 96-97) ที่พบว่าการสนับสนุนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ช่วยเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และสอดคล้องกับพัชรนันท์ ลอยเมืองกลาง (2564 : 74-76) ที่ระบุว่าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างรอบด้าน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อีกทั้งควรมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถ เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ตรงตาม

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบนิเทศภายในให้มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสะท้อนผลหลังการนิเทศผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายร่วมพิจารณาความจำเป็นด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างโปร่งใส

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ: Academic leadership* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรีชญา รูปคำ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พุดินันท์ แสงศิริวัฒน์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พัชรนันท์ ลอยเมืองกลาง. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- รัชนิกร กุฎิสี. (2561). *ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- วนิดา เชื้อคมตา. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เศรษฐพงศ์ นันทิวังค์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). *แนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

- สมควร ชุมชอบ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สัจจะพร วิริยะจรรยา. (2559). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาชาติและแนวทางการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.*
- สุริยา วงษ์ตา. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนิรัตน์ สุดเต้. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.*
- Hallinger, P. (2003). *Leading educational change: Reflections on the practice of instructional and transformational leadership. Cambridge Journal of Education, 33(3), 329–352.*